

KAPELBANKEN (S. ENDERS KAPEL)

OKSBY SOGN

En banke i det sandede terræn syd for Øster Oksby (jfr. s. 1390, fig. 9), i daglig tale kaldet Kapellet (jysk: »æ kàppel«), blev indtil midten af 1800'erne brugt som begravelsesplads for indstrandede lig fra området omkring Blåvands Hug. Den fredede banke,¹ der ligger på et umatrikuleret areal ca. 800 m fra stranden, måler ca. 60×70 m og hæver sig et par meter over det omgivende terræn. Den ujævne overflade er bevokset med nåletræer og buske, og der findes i dag ingen umiddelbare spor efter begravelser.

Sognepræsten betegnede 1638² banken som Kapelhøj (»Capelhøy«), fordi der tidligere stod et *kapel* på det indviede sted. I kapellet var en »helligdom (et alter?), som kaldtes S. Enders af Oksby«.³ Ved stormfloden 11. oktober 1634 blotlagde havet ligkister og »mange hundrede menneskehoveder og ben«.²

En protokol for strandfogeder i Oksby strandlén 1787-1863 opregner i alt 130 ilanddrevne lig af druknede søfolk, hvortil skal lægges Ho og Oksby sognes egne omkomne, som blev noteret i kirkebøgerne og begravet på de regulære kirkegårde. Et større antal omkomne, fundet på stranden i vinteren 1811-12, var druknede søfolk fra to engelske linieskibe, *Defence* og *St. George*, der strandede ud for Fjaltring og Fjand juleaftensdag 1811. Ligene, hvoraf mange var i matrostøj, blev efter øvrighedens og toldinspektørens visitering jordet i deres »iværende klæder i den for sådanne døde

ved Øster Oksby indrettede begravelsessted«.⁴

Begravelserne i Kapelbanken er formodentlig hørt op o. 1870. Sognets tiendeydere blev 1903 fritaget for vedligeholdelsen af den gamle begravelsesplads mod, at jordstykket blev beplantet, og området indhegnet.⁵

Lokaliteterne »Dødemands lod«, øst for Oksby, og »Benknolde« på Skallingen tyder på flere begravelser i klitten. Også ved Vejers havvej, syd for Engsø, var et begravelsessted for druknede (jfr. s. 1390, fig. 9). Stedet er afsat på udskiftningskortet 1817 som et rektangulært felt syd for havvejen. Sognepræsten fandt 1890, at *Vejers begravelsesplads* ikke burde indhegnes, da der ikke var foretaget begravelser de sidste 20 år.⁶

¹ Genpart af tinglyst fredningsdeklaration af 12. august 1983 i NM2. -

² Præsteindberetninger til Ole Worm, I, udg. ved Frank Jørgensen 1970, s. 225. -

³ Navnet S. Ender kendes ikke andre steder og opfattes af Ellen Jørgensen som en »folkekåret« lokal helgen. Jfr. Ellen Jørgensen: Heleendyrkelsen i Danmark, 1909, s. 46. -

⁴ H. K. Kristensen: Indstrandede lig og skibsvrag, i ÅrbRibe, bd. 18, 1972, s. 54-66. -

⁵ J. Andreassen: Danmarks sidste straatækte Kirke, Varde 1941, s. 6-7. -

⁶ Søren Manøe Hansen: Dødemandsbjerge, i ÅrbRibe, bd. 22,1, 1981, s. 186-89. -

Redigeret af Niels Jørgen Poulsen.